

یک تجربه؛

فرح اله گرمسیری نژاد

دبیر تاریخ، برازجان

استفاده‌ی مورخان برای تدوین کتاب‌های تاریخی کتیبه‌ها و الواح یا گل‌نوشته‌های عهد کهن است، در سال گذشته همزمان با تدریس دروس اولیه‌ی کتاب «تاریخ ایران و جهان ۱» فکر ساختن ماکتی کتیبه‌ای به خط میخی را با دانش‌آموزان در میان گذاشتم که با استقبال چندان مواجه نشدم و به زودی به فراموشی سپرده شد. اما ناامید نشدم و در فرصتی مناسب در حالی که درس‌های اولیه‌ی کتاب را خوانده بودیم، با تکثیر حروف الفبای خط میخی باستان و توزیع آن بین دانش‌آموزان، تحرکی در آنان ایجاد کردم و با پرسش‌های مکرر آن‌ها درباره‌ی خط میخی و سیر تحول خط روبه‌رو شدم. باز در فرصتی دیگر، به مدت سه شب متوالی، با دقت در بخشی از تصویر کتیبه‌ی داریوش در صفحه ۶۱ کتاب، شکل حروف به کار برده شده در کتیبه را با دقت و حوصله و با وسایلی مانند اره‌ی ظریف، سمباده و خاک رس سنگین (گل کرده) به صورت لوحی کوچک به ابعاد ۱۵×۱۵ سانتی‌متر در آوردم، سپس مهرهای ساخته شده را به تقلید از کتیبه‌های همان صفحه بر روی لوح حک نمودم که بعد از دو سه روز تقریباً خشک شد. در هفته‌ی بعدی لوح را با خود به کلاس درس بردم و به دانش‌آموزان نشان دادم، با استقبال بی‌نظیر و تحسین آن‌ها روبه‌رو شدم، اتفاقاً مهرها را نیز در کیفم همراه داشتم که آن‌ها را به دست بچه‌ها دادم تا از نزدیک آن‌ها را لمس کنند و ببینند.

وقتی شور و هیجان آن‌ها را دیدم، مطمئن شدم که تا این‌جا در کارم موفق شده‌ام، اما این تمام کار نبود. از آن‌ها پرسیدم که کدام یک از آن‌ها حاضرند در کتیبه‌سازی با من همکاری کنند. پاسخ قریب به اتفاق آن‌ها مثبت بود.

بنابراین آن‌ها را به پنج گروه به نام‌های پارسه، بیستون، سورنا، آناهیتا و پاسارگاد تقسیم‌بندی کردم تا در جلسه‌ی بعدی، کلاس درس را به کارگاه کتیبه‌سازی تبدیل کنیم و هر کدام از گروه‌ها بخشی از کتیبه‌ی داریوش را بسازند. شور و هیجانی عجیب به راه افتاده بود و سیل پرسش‌های گوناگون

درس تاریخ ایران، به یک تعبیر، کارگاهی به گسترده‌ی کشورمان دارد، طوری که هر معلم تاریخ، به فراخور شرایطی که در آن قرار گرفته است و بسته به موقعیت جغرافیایی محل تدریس، ماده‌ی درسی، مقطع تدریس (ابتدایی، راهنمایی، متوسطه) و وجود انگیزه، علاقه‌مندی خود و فراگیران و... می‌تواند به بهترین وجهی از این کارگاه عظیم بهره‌جوید. بهره‌گیری از این کارگاه بزرگ، البته همراهی مدیر آموزشگاه، معلم تاریخ و دانش‌آموزان را طلب می‌کند. بدیهی است غفلت هر کدام از وجوه سه‌گانه‌ی یاد شده نتیجه‌ی دلخواه را در استفاده از کارگاه تاریخ به دنبال نخواهد داشت.

از آن‌جا که در نگاه اول، درس تاریخ، درسی شفاهی و کاملاً توضیحی جلوه می‌کند، شرح و توضیح مطالب درون کتب درسی آن هم به صورت سخنرانی، آن‌چنان که باید شور و شوقی در دانش‌آموز بر نمی‌انگیزد و طبیعی است که معلم و فراگیران را گرفتار خستگی و دل‌زدگی از نقش خود می‌کند. به این جهت امروزه شیوه‌های مختلف تدریس متناسب با درس‌های یک کتاب و نیز استفاده از وسایل کمک آموزشی، برای معلم و فراگیران، توصیه می‌شود.

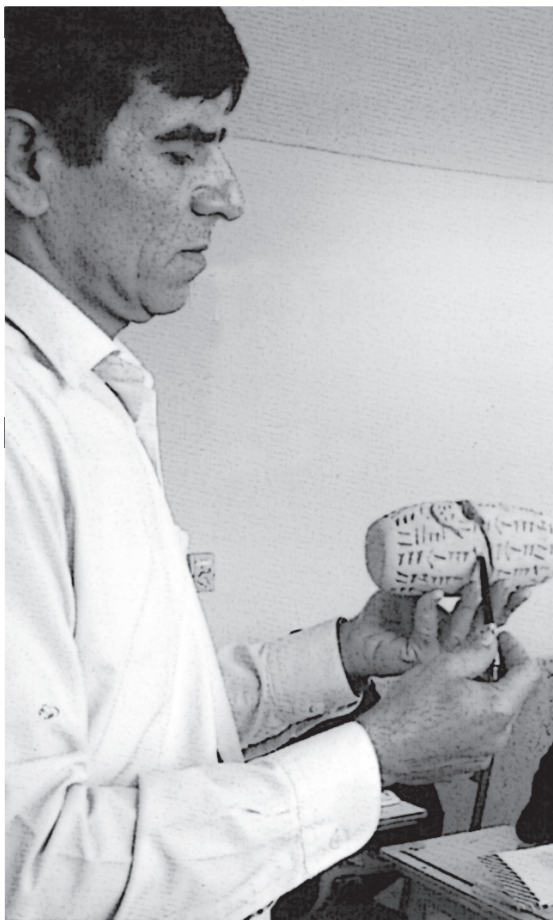
اینجانب به عنوان دبیر تاریخ، همواره در فکر استفاده از وسایل کمک آموزشی و تنوع در تدریس بوده و به راه‌های مختلف تلاش کرده‌ام تا نظر فراگیران را به شیرینی درس تاریخ و ایجاد انگیزه در آن‌ها جهت تقویت هویت ملی جلب نمایم.

اگرچه گروه تاریخ شهر ما (بrazجان) نمایشگاهی هر چند کوچک آمیخته از آثار بدلی و اصلی در اختیار دارد که به همت همکار و سرگروه قبلی تاریخ ما، آقای محمد شفیی، راه‌اندازی شده و مورد استفاده‌ی همکاران و دانش‌آموزان قرار می‌گیرد، اما به کار گرفتن ذوق و سلیقه‌ی دانش‌آموزان و درگیر کردن آن‌ها برای ساختن وسایل کمک آموزشی، خود تأثیرات شگرفی در ایجاد انگیزه و علاقه‌مندی بیش از پیش آنان به تاریخ و گذشته‌ی تاریخی این سرزمین کهن دارد. از آن‌جا که یکی از منابع مورد

تشکیل کارگاه آموزشی درس تاریخ

بسیار جالب بود که برای اولین بار می‌دیدند در کلاس درس تاریخ، معلمشان گل رس را ورز می‌دهد و مانند سفالگران در تکاپوی خلق کردن چیزی است. همزمان با ورز دادن گل رس گریزی به کتاب می‌زدم و با حالتی پرسشی به یادشان می‌آوردم که اولین سازندگان اشیاء سفالی زنان بوده‌اند. با این حرف‌ها قصد داشتم آن‌ها را تشویق کنم که از فضای کلاس خارج و به دنیای دیگری وارد شوند. در حقیقت، با توجه به این که فراگیران دختر بودند، می‌خواستم جایگاه تاریخی‌شان را در تمدن بشری یادآور شوم. بالاخره قالب را استوار و گل رس را درون آن قالب زده و صاف کردم. حالا نوبت دانش‌آموزان بود که استعداد و سلیقه‌ی

بود که هر گروهی قصد دانستن پاسخ آن را داشت. قرارمان این بود که برای جلسه‌ی بعد چهار گروه اول قالبی به ابعاد $20 \times 65 \times 2/5$ سانتی‌متر و گروه پنجم قالبی به ابعاد $20 \times 65 \times 2/5$ بسازند و با مقداری گل رس همراه خود به کلاس بیاورند. روز موعود فرا رسید. وقتی وارد کلاس شدم، همه چیز آماده بود. برایشان توضیح دادم که امروز می‌خواهیم به سفر برویم، سفری مجازی به اعماق تاریخ؛ سفر به دوره‌ی هخامنشی (عهد داریوش بزرگ)، وسیله‌ی سفرمان قالب تخته‌ای، گل رس و مهرها و وسایل جانبی دیگر بود! میز کلاس را در وسط قرار دادم و آستین‌ها را بالا زدم و برایشان

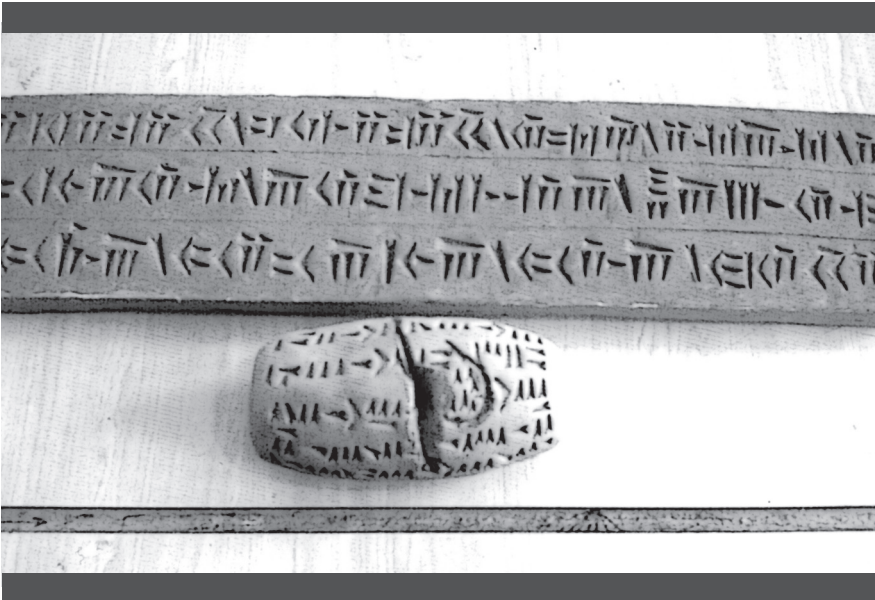
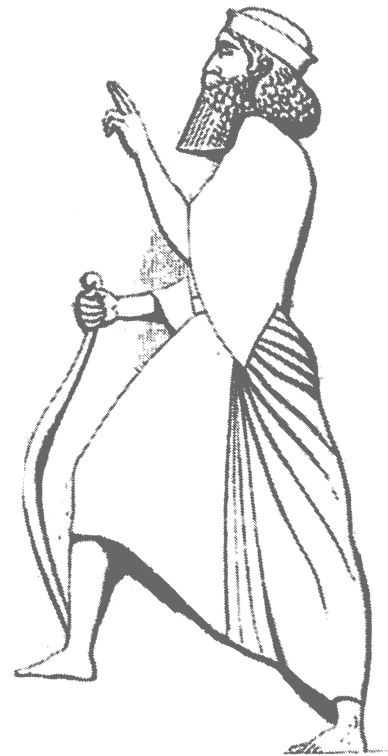

بی‌مورد نخواهد بود که انتظار داشته باشیم، محتوای کتاب‌های درسی تاریخ به گونه‌ای تألیف و تدوین شود که ارضاکننده‌ی کنجکاوی دانش‌آموزان باشد و روحیه‌ی جست‌وجوگری را در دانش‌آموزان شکوفا کند

خود را نشان دهند. اعضای گروه‌های یاد شده را، دویه‌دو، برای کتیبه‌سازی فرا می‌خواندم. این‌جا بود که همه‌ی دانش‌آموزان کلاس علاقه‌مند به مشارکت در کار شدند. حتی یکی از دانش‌آموزانم که کم بینا است و از خط بریل استفاده می‌کند، علاقه نشان داد که الفبای خط میخی را به خط بریل تبدیل کند.

این کار با موفقیت پیش رفت. من دوربین به دست تلاش کردم فضای حاکم بر کلاس و روحیات و دقت نظر دانش‌آموزان را ثبت کنم. وقتی کار لوح اول به پایان رسید زنگ استراحت زده شد. از آن‌جا که این کار با موفقیت انجام شد و همه‌ی فراگیران را درگیر ساخت کتیبه کرده بودم، دیگر نیازی به ساختن قسمت‌های بعدی کتیبه احساس نکردم، چون به هدف رسیده بودم. جلسه‌ی بعد، نظرخواهی از کار کارگاهی بود که همگی اظهار رضایت داشتند و خواهان تشکیل اردوهای علمی و رفتن به مکان‌های باستانی چون تخت جمشید و نقش رستم و پاسارگاد بودند. اگرچه اجرای اردوهای خارج از استان برایمان مقدور نبود اما وعده‌ی ساخت ماکت منشور حقوق بشر کوروش را که هم اکنون در موزه‌ی بریتانیا نگهداری می‌شود، به آنان دادم. این کار نیز با همکاری خود دانش‌آموزان با موفقیت انجام شد و قرار گذاشتیم که به عنوان یادگار کلاس دوم «دبیرستان تزکیه برازجان» کتیبه‌ی داریوش و منشور کوروش را به کوره‌ی کوزه‌گری بسپاریم تا پخته و محکم شود و برای نگهداری و نمایش و استفاده‌ی فراگیران دیگر مدارس به نمایشگاه دائمی گروه تاریخ اهدا کنیم.

توجه به تفسیر تاریخ
و کشف رموز و قوانین
حاکم بر آن، هرچند
به صورت ابتدایی، برداشت
دانش‌آموزان را نسبت به
درس تاریخ تغییر خواهد
داد، علاوه بر آن می‌تواند
جنبه‌ی عملگرایی و
فایده‌مدارانه‌ی این علم را
برجسته سازد

